מוהיה אם שמוע. בפרשת והיה כי תבוא: **מוהיה אם לא תשמע עד ואין קונה.** משוב מוי"ו עד ה' כל האלפ"א בית"א דהיינו שתים ועשרים אותיות: **מנין שאין מוחקין במקום שגודשין.** ואפי' מחיל קונה: **ואין גודשין במקוס שמוחקין.** ואפילו מחיל מוכר: **פ"ל איפה שלמה ודק.** משמע דלא גרסינן הכא ודק אלא משלמה נפקא לן שצריך שיהא האיפה שלימה שלא יבא לידי רמאות דאם עושין כן שמא ירמו אותן אחרים ויאמרו כך המנהג וירמה הלוקח את המוכר או המוכר את הלוקח והא ליכא למימר דבלא מחיל מיירי בריית

[1]מוהיה אם שמוע תשמע ועד [2]לעבדם וקללן בעשרים ושתים [3]מוהיה אם לא תשמע עד [4]ואין קונה: מקום שנהגו למוד בגסה כו': (סימן אין מעיינין ואין גודשין באגרדמין ובליטרא שלשה ועשר נפש משקלות ממחק עבה לא תעשו לא יעשה) ת"ר מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת"ל [5]איפה שלמה ומנין [א]שאם אמר הריני מוחק במקום שגודשין ולפחות לו מן הדמים והריני גודש במקום שמוחקין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל איפה שלמה וצדק יהיה לך ת"ר מנין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין ת"ל אבן שלמה ומנין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין ולפחות לו מן הדמים והריני מכריע במקום שמעיינין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל אבן שלמה וצדק אמר רב יהודה מסורא [6]לא יהיה לך בביתך מה טעם משום איפה ואיפה [7]לא יהיה לך בכיסך מה טעם משום אבן ואבן אבל אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך ת"ר [ב](לא) יהיה לך מלמד שמעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים דבי נשיאה אוקימו אגרדמין בין למדות בין לשערים א"ל שמואל לקרנא פוק תני להו מעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים נפק דרש להו [ג]מעמידין אגרדמין בין למדות [ג]בין לשערים א"ל מה שמך [ד]קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה [ה]נפקא ליה קרנא בעיניה ואיהו כמאן סבר כי הא דאמר רמי בר חמא א"ר יצחק מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים מפני הרמאין ת"ר היה מבקש ממנו ליטרא שוקל לו ליטרא חצי ליטרא שוקל לו חצי ליטרא רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מאי קמ"ל [ד]דמתקנינן מתקלי עד הכי ת"ר היה מבקש ממנו שלשה רבעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי שלשה רבעי ליטרא אחת אחת אלא [ה]שוקל לו ליטרא ומניח רביע ליטרא עם הבשר ת"ר היה מבקש ממנו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריע אלא [ו]שוקל לו כולן בבת אחת ונותן הכרע אחד לכולן ת"ר [ז]נפש מאזנים תלויה באויר ג' טפחים וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים וקנה ומתנא שלה שנים עשר טפחים [ח]ושל צמרים ושל זוגגין תלויה באויר שני טפחים וגבוהה מן הארץ שני טפחים וקנה ומתנא שלה ט' טפחים [ט]ושל חנווני ושל בעה"ב תלויה באויר טפח וגבוהה מן הארץ טפח וקנה ומתנא שלה ששה טפחים [י]ושל טורטני תלויה באויר שלש אצבעות וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות וקנה ומתנא שלה איני יודע ואלא הך קמייתא דמאי אמר

מנין שאין מוחקין במקום שגודשין. שאם הקנה לו סאה חטין אינו רשאי לומר לו מחוקה הקניתי לך ואין גודשים במקוס שמוחקין אפילו הלוקח מוחזק לא יאמר הריני לוקחה גדושה: כדרך.

ורעות למטה או כל מיני רמאות וכדאשכחן שהיו מעמידים פרהדרין שהיו מכין בעלי חנויות והיו אומרים להם מכרו בזול במסכת יומא (דף ט.) (פירושלמי פ"א): **מאי קא משמע לן.** הא ודאי מה שקונה שוקל לו: הכי גרסינן **דמתקני מתקלי עד הכי.** בית דין קדמונים התקינו המדות עד כאן ופחות מכאן שוקלים במטבעות ואם יבא אדם לתקן בפחות מכאן אדם אומר לו פן יבאו לרמות ולומר זהו לוקח ליטרא. אע"ג דאמרינן במסכת שבת (דף קח.) דרב לטייה כשבא מבבל ותהא ליה קרנא אקנקניה איכא למימר דגרמא ליה הא והא: **מפני הרמאין.** שממתינין עד שימכור אותו המוכר בזול ואח"כ מוכרין ביוקר. ל"א מפני הרמאין המוכרים ביוקר ואומרים שהוסיפו במדה או שנתן חטין יפות למעלה

מאי קא משמע לן (דף ט.) (פירושלמי פ"א): הא ודאי מה שקונה שוקל לו: הכי גרסינן **דמתקני מתקלי עד הכי.** בית דין קדמונים התקינו המדות עד כאן ופחות מכאן שוקלים במטבעות ואם יבא אדם לתקן בפחות מכאן אדם אומר לו פן יבאו לרמות ולומר זהו לוקח ליטרא. אע"ג דאמרינן במסכת שבת (דף קח.) דרב לטייה כשבא מבבל ותהא ליה קרנא אקנקניה איכא למימר דגרמא ליה הא והא: **מפני הרמאין.** שממתינין עד שימכור אותו המוכר בזול ואח"כ מוכרין ביוקר. ל"א מפני הרמאין המוכרים ביוקר ואומרים שהוסיפו במדה או שנתן חטין יפות למעלה ורעות למטה או כל מיני רמאות וכדאשכחן שהיו מעמידים פרהדרין שהיו מכין בעלי חנויות והיו אומרים להם מכרו בזול במסכת יומא (דף ט.) (פירושלמי פ"א): **מאי קא משמע לן.**

בדרך שאמרו לענין איסור כך אמרו לענין טומאה. מפרש ר"י בר מרדכי לענין ידות קתני לה נטמא החוט נטמאו המאזנים [א] אבל כף המשקלות וקנה שיש להן בית קיבול הרי אלו טמאים אפילו הן בפני עצמן ופריך מאי קמ"ל ומשני קנה ומיתנא דידיה אילטריכו ליה דלא [ב] תנן אע"פ שהחוט עשוי כתיקון אינו חשוב יד אל"כ קנה ומיתנא עשויין כתיקונן:

ולא בשל בעץ. אומר ר"ת דוקא משקולת ששוקלים בשר ושומן שהלחלוחית מדבק בהן ומתייבש ולא מטעם שחיקה כדפ"ה אבל משקלות ששוקלין בהן כסף וזהב מותר לעשותן של מתכת אלא שצריך לחפותו עור [ג] מדאמר בהמוליא יין (בבא דף עט.) שלא עורות הן מלה חיפה ולדיפתרא ומפרש כדי לצור בה משקולת קטנה ואי בשל לוגמא וזכוכית אמאי צריך עור אלא בשל מתכת מיירי וטעמא דהני לפי שהן חלוקין ואין מדבק בהן ויכול להדיחן או לקנחן ועוד דאמריגן בהזהב (ב"מ דף נב. ושם) תנן התם סלע שנפסלה [ד] התקינו שיהא שוקל בה אלמא עושין משקל מסלע של מתכת ודוקא משקולת קטנה ששוקלין בה כסף וזהב צריך לחפות עור שבשחיקה מועטת יצא לידי הפסד גדול אבל שאר משקולת גדולות ששוקלין בהן נחושת וברזל ועופרת שאין בא לידי הפסד גדול אל"כ ישחקו יותר מדאי אין צריך לחופן וכן משמע בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף מח.) שלא היו מכסין אלא משקולת קטנה דאמר הכדור והאימום והקמיע ומשקולת קטנה מהו [וע"ע תוספות ב"מ נב: ד"ה שיהא]:

שלא יטמין משקלותיו במלח. פ"ה מפני שהוא מכביד ואין נראה לר"ת דמשמע דבמוכר איירי דומיא דבמשורה שלא ירתיח ומפרש רבינו תם לפי שהמלח מיקל המשקלות ושואב כדאמרינן בירושלמי דמלח שואב את המשקלות:

ובמשורה שלא ירתיח. ולא"ת פשיטא דגזל גמור הוא מיפוק ליה משום לא תגזול [ה] וי"ל דאתא קרא להתחייב משעת הרתחה ואע"פ שעדיין לא מדד וכי האי גוונא אמריגן בריש איזהו נשך (ב"מ דף סא:) דלאו דכתיב במשקלות ל"ל לטומן משקלותיו במלח האי גזילה מעלייתא היא לעבור עליו משעת עשייה: במקדש

אמר רב פפא [ו] דיגרומי א"ר מני בר פטיש כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין טומאתן מאי קמ"ל תנינא [ז] חוט מאזנים של חנוני ושל בעלי בתים טפח קנה ומתנא שלה איצטריכא ליה דלא תנן ת"ר אין עושין משקלות לא של בעץ ולא של אבר ולא של גיסטרון ולא של שאר מיני מתכות אבל עושה הוא של צונמא ושל זכוכית ת"ר אין עושין המחק של דלעת מפני שהוא קל ולא של מתכת מפני שהוא מכביד אבל עושהו של זית ושל אגוז של שקמה ושל [ח] אשברוש ת"ר אין עושין את המחק צדו אחד עב וצדו אחד קצר ולא ימחוק בבת אחת שהמוחק בבת אחת רע למוכר ויפה ללוקח ולא ימחוק מעט מעט שרע ללוקח ויפה למוכר [ט] על כולן אמר רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר אם אומר שמא ילמדו הרמאין ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאין במעשה ידינו איבעיא להו אמרה או לא אמרה אמר רב שמואל בר רב יצחק אמרה ומהאי קרא אמרה [י] כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם [כ] ת"ר [ל] לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה [מ] זו מדידת קרקע [נ] שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל [ס] שלא יטמין משקלותיו במלח במשורה [ע] שלא ירתיח וק"ו ומה משורה [פ] שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה ק"ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית [צ] וחצי תומן ועוכלא אמר רב יהודה אמר רב [ק] אסור לאדם שישהה מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו היא עביט של מימי רגלים אמר רב פפא לא אמרן אלא [ר] באתרא דלא חתימי אבל באתרא דחתימי אי לא חזי חתימה לא שקיל ובאתרא דלא חתימי נמי לא אמרן אלא דלא [ש] מהנדסי אבל מהנדסי לית לן בה ולא היא זימנין דמיקרי בין השמשות ומיקרי ושקיל תניא נמי הכי לא ישהה אדם מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפי' היא עביט של מימי רגלים [ת] אבל עושה הוא סאה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ועוכלא

דיגרומי. הן לורפי נחושת וברזל נפחים ששוקלין חתיכות גדולות של מאה ליטרלאות ביחד: **לענין איסורן.** דאסור לשקול אם לא עשויין בענין זה: **כך אמרו לענין טומאתן.** דאין מקבלין טומאה אם אין עשויין כך דלא חשיבי כלי כיון דאסור לשקול בהן: **תניא.** במסכת כלים פרק כ"ט ולענין טומאה נשנית: **חוט המאזנים של חנוני.** הוא החבל שתלויות בו (ב) בגג כדתניא לעיל ושל בעל הבית תלויה באויר טפח וכיון דאשמעינן בשל בעל הבית דמקפיד בחוט שיהא ראוי לשקול הוא הדין לכל הני דלעיל: **קנה ומיתנא.** שיעור קנה ומיתנא אשמועינן ר' מני דאית להו הקפדה לענין טומאה כמו למשקל ובמקום דקתני איני יודע הוי ספק טומאה והשאר כדקתני בברייתא דלעיל: **דלא תנן.** במסכת כלים: **בעץ.** בדיל אשטיי"ן: **אבר.** פלומב"א: **גיסטרון.** מיני מתכות מעורבבים: **ולא של שאר מיני מתכות.** מפני שפותתין והולכין (ג) **לומנא.** תבן: **מחק.** רשטוייר"א בלע"ז שמוחקין בו את המדה: **שהוא קל.** ואינו נכנס כל כך במדה ולכך אינו מוחק יפה ומפסיד המוכר: **אשברוע.** בוייסב"ל: **לדו אחד עב ולדו אחד קצר.** מפני שהקצר נכנס בתוך התבואה ומוחק יפה והעב אינו נכנס כל כך ואינו מוחק יפה ואם לדו אחד עב ולדו אחד קצר כשהוא קונה ימחוק בעב וכשהוא מוכר ימחוק בקצר. אלא שניהן עביים או שניהן קצרים כפי המנהג: **בב' אחת.** בפעם אחת ובמהרה שאינו מוחק יפה: **מעט מעט.** כגון מוחק רוחב טפח לבד ומגביה את המחק וחוזר וכובש את המחק ומוחק טפח. אלא בפעם אחת ובנחת א"נ בשתי פעמים כגון מוחק עד חצי המדה ומגביה המחק וחוזר ומוחק חצי המדה השני: **על זון.** על כל מיני עוולות הללו: **(ילמדו) שמא יאמרו זו'.** ומתוך כך יבאו לרמות יותר: וקבעי גמרא **אמרה.** רבן יוחנן לבסוף או לא אמרה דמעיקרא הוה מספקא ליה אם יאמר או לא ולבסוף מי איפשיט ליה: **דרכי ה'.** דברי תורה: **וצדיקים ילכו בם.** יזהרו בם שלא לרמות הבריות: **יכשלו בם.** ילמדו לרמות: **זו (ג) מדה קרקע.** שהרי מדת כלי כתב לקמיה דהיינו משורה דכתיב ומיס במשורה תשתה (יחזקאל ד): **שלא ימדוד.** לשני לקוחות שלקחו קרקע בשותפות או לאחד משני אחין שחלקו: **לאחד בימות החמה.** ולאחר בגאותו חבל עלמו בימות הגשמים שבימות החמה החבל יבש וקצר יותר מבימות הגשמים. ורבינו חננאל פירש בימות הגשמים הקרקע כווץ ובימות החמה הקרקע מתבקע בפתיחיו ומוסיף במדתו: **במלח.** שמכבידן: **שלא ירתיח.** שלא יפסוק המוכר את היין בחוזק ומגביה לתוך משורתו של לוקח מפני שעולה הקצף אשקומ"א בלע"ז ונראה כמלא: **ומה משורה שהיא.** קטנה כל כך שלשים וששה יש בהן בלוג הקפידה תורה ברתיחה שלה שהיא פחותה ממאה בלוג קל וחומר ברתיחת כלי גדול כגון הין או אפי' חצי הין או אפי' שליש ההין כו': **וחצי תומן ועוכלא** גרסינן בתוספתא [פ"ה ה"ד]: **תומן.** שמיניה הקב חצי לוג: **עוכלא.** לקמן [ל.] מפרש: **שישהה.** דזימנין דאתי למדוד ומיהו קרא לא אזהר גדולה וקטנה אלא כשיתקנה לו על מנת למוד בהן דאי לא תימא הכי מאי אצטריך ליה למימר: **ואפילו היא עביט.** דאיכא למיחש פעמים שרוחלו ומעביר טיגופו ומודד בו הלכך אין לו תקנה אלא שבירה: **דלא חתימי.** שאין ממונה של מלך עושה חותם במדות הלכך אסור דאתי לרמויי: **לא שקיל.** לוקח ומותר לשהות: **מהנדסי.** הולכין ובאין ממונים של מלך לבדוק את המדות. כמו זימנין דמהנדסי בהדי הדדי באלו טריפות (חולין דף מג.) [ח]: **דמתרמי בין השמשות.** שהכל טרודין ואין רואהו. א"נ הלוקח עלמו מתוך טורדו אינו נותן אל לבו ומיקרי ושקיל והלכך יצא המוכר לרמות בו: **וחצי סאה** לא גרסי'. דהיינו תרקב תרי וקב היינו ג' קבין: **וחצי תרקב.** קב ומחצה: **וקב.** דלא אתי למיטעי בחצי תרקב כדלקמיה [ל.] דבתילתא לא טעו אינשי: **וחצי רובע.** היינו שמיניה הקב חצי לוג: **תומן.** איכא למימר היינו שמיניה הלוג דלקמן [שם] ועוכלא לקמיה מפרש אחד [ט] מחמשה ברובע. וקשיא לי דא"כ כמו שכתוב בספרים אלנו מאי האי דקפריך לקמן [שם] תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה והאי לאו קושיא היא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפליים אם שמיניה הקב הוא ואם שמיניה הלוג הוא היינו עוכלא ועוד אם שמיניה הקב הוא היינו חצי רובע. אלא הכי גרסינן בתוספתא [פ"ה ה"ד] ובפירושי רבינו חננאל קב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ועוכלא וכמה היא עוכלא אחד מה' ברובע. ופירושה קב ד' לוגין ולוג ו' ביצים נמצא הקב כ"ד ביצים וחצי קב שני לוגין ורובע היינו לוג ו' ביצים כל רובע רובע הקב וכל רביעית שבגמרא רביעית הלוג וכן תומן שמיניה הקב דהיינו חצי רובע. וחצי רובע לא גרס ליה

עשויין כענין הזה דכיון דאסור לשקול בהן אינן כלי וכשבורין דמיין: **חוט מאזנים.** הוא החוט שתלויין בו המאזנים כדתקנו לעיל אלא הן ידות לכפות המאזנים ומכניסות טומאה לכפות אם נגע בהן השרף אע"פ שלא נגע בכפות וכו'. תוס' ריי"ד. ב. פירוש התם בכלים לא מפרש אלא שיעור החוט שהוא תליית הנפש אבל שיעור להקנה והמתנא לא תני התם. שם. ג. שלא ישחקו. תוס' ב"מ נב: ד. נ"א: אי דליכא שוה פרוטה מאי איסורא איכא ואי דאיכא שו"פ פשיטא, שהוא גזל גמור, ועוד מה שייך למימר הכי (ומה משורה וכו') מה לי מדה קטנה גדולה מה לי מדה קטנה כיון שהוא גוזלו שו"פ. שיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש.

רבינו גרשום

אמר רב פפא דגורמני. ששוקלין בהן ברזל שחוק וזכוכית שחוק: כדרך שאמרו לענין איסורין. כלומר באותן שיעורין עצמן שנתנו חכמים בנפש ובקנה ומיתנא שלא יבואו לידי איסור אונאה (אם יש להן) באותו שעור עצמו מקבלין טומאה שחשוב כלי: מאי קמ"ל תנינא. נמי לענין טומאה כי האי שיעורא. החוט של חנוני ושל בעה"ב. החוט. היינו תלויה באויר טפח ומאי קמ"ל ר' מני: קנה ומתנא שלה איצטריכא ליה דלא תני. לענין טומאה שיעורייהו וקמ"ל דילפי' להו מאיסורין: בעץ. בדיל: גיסטרון. מיני מתכות מעורבין יחד שלועזין מטל"ר מפני שמתחסרין אגב משמושן: מפני שהוא מיקל. והוי פסידא דמוכר: שמכביד. והוי פסידא דלוקח: אשברוע. לועזין בוס"ו: צדו אחד עב. למחוק בו כשמוכר: שמוחק. הרבה בדוחק בבת אחת. במשיכה אחת: רע למוכר. שאין מוחק כל הצורך מעט מעט: רע ללוקח. ו) שמדקדק הרבה: שלא ימוד לאחד. בחבל קרקע חלקו: בימות החמה. שהחבל יבש ונכורץ ומתקצר לא ימדוד לחבירו באותו חבל עצמו בימות הגשמים מפני שהקרקע מלוחלחת מתפשט החבל והוי חלק של זה יתר משל חבירו אלא לשניהן מודד בימות החמה או בימות הגשמים: שלא יטמין משקלותיו במלח. מפני שנעשין כבדין: ובמשורה. זו מדת הלח: שלא ירתיח. כלומר שלא ישפוך לו כדי שיעלה חלאת הקצף למעלה לפי שנראית המדה כמו מלאה: שהיא אחד מל' וששה בלוג. שכך שיערו חכמים: ואפי' היא. שעשאה אותה עביט של מימי רגלים. משום שמא אינו מוצא אחרת ויקחנה: לא אמרן. דאסור: אלא באתרא דלא חתימי. המדות כעין ששורפין אותן כולן בברזל אחד ומסמנין אותן: אלא דלא מהנדזי. שאין בני אדם ממונין שחוקרין ומחפשין על כל מי שמעוול ג) מי זה ומענישין אותן: אפי' באתרא דמהנדזי. שמזדיזין לעיין: לא ישהה. דזימנין דמתרמי ערב שבת בין השמשות שהממונין בבתיזן ואין מחפשין ומיקרי ושקיל האי באותה מדה: אבל עושה. מדות גדולות וקטנות כגון מדות סאה ותרקב. תרי וקב ג' קבין דהיינו חצי סאה וחצי תרקב וחצי רובע היינו רובע הקב שיהא לוג דהיינו ליטרא וחצי רובע היינו חצי ליטרא: ותומן. ב' אונקיות אחת מי' ברובע:

תורה אור השלם

1 מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וַיְדָעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם: הושע יד י
2 לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוֹרָה: וריקרא יט לה

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחלי לוג ורביעית ותומן וחלי תומן: (ב) רשב"ם ד"ה חוט וכו' שתליות בו המאזנים בגג כדתניא בעל של חנוני ושל בעל הבית: (ג) ד"ה זו מדידת קרקע:

לעזי רש"י

אשטיי"ן [אישטיי"ן]. בדיל.
פלומב"א. עופרת.
רשטוייר"א.
מקל שמשתמשים בו להוריד את עודף המידה.
בוייסב"ל [בוי"ש].
תאשרו.
אשקומ"א [אישקומ"א]. קצף.

מוסף רש"י

(ילמדו) שמא יאמרו זו'. ומתוך כך יבאו לרמות יותר: וקבעי גמרא אמרה. רבן יוחנן לבסוף או לא אמרה דמעיקרא הוה מספקא ליה אם יאמר או לא ולבסוף מי איפשיט ליה: דרכי ה'. דברי תורה: וצדיקים ילכו בם. יזהרו בם שלא לרמות הבריות: יכשלו בם. ילמדו לרמות: זו (ג) מדה קרקע. שהרי מדת כלי כתב לקמיה דהיינו משורה דכתיב ומיס במשורה תשתה (יחזקאל ד): שלא ימדוד. לשני לקוחות שלקחו קרקע בשותפות או לאחד משני אחין שחלקו: לאחד בימות החמה. ולאחר בגאותו חבל עלמו בימות הגשמים שבימות החמה החבל יבש וקצר יותר מבימות הגשמים הקרקע כווץ ובימות החמה הקרקע מתבקע בפתיחיו ומוסיף במדתו: במלח. שמכבידן: שלא ירתיח. שלא יפסוק המוכר את היין בחוזק ומגביה לתוך משורתו של לוקח מפני שעולה הקצף אשקומ"א בלע"ז ונראה כמלא: ומה משורה שהיא. קטנה כל כך שלשים וששה יש בהן בלוג הקפידה תורה ברתיחה שלה שהיא פחותה ממאה בלוג קל וחומר ברתיחת כלי גדול כגון הין או אפי' חצי הין או אפי' שליש ההין דזימנין דאתי למדוד ומיהו קרא לא אזהר גדולה וקטנה אלא כשיתקנה לו על מנת למוד בהן דאי לא תימא הכי מאי אצטריך ליה למימר: ואפילו היא עביט. דאיכא למיחש פעמים שרוחלו ומעביר טיגופו ומודד בו הלכך אין לו תקנה אלא שבירה: דלא חתימי. שאין ממונה של מלך עושה חותם במדות הלכך אסור דאתי לרמויי: לא שקיל. לוקח ומותר לשהות: מהנדסי. הולכין ובאין ממונים של מלך לבדוק את המדות. כמו זימנין דמהנדסי בהדי הדדי באלו טריפות (חולין דף מג.) [ח]: דמתרמי בין השמשות. שהכל טרודין ואין רואהו. א"נ הלוקח עלמו מתוך טורדו אינו נותן אל לבו ומיקרי ושקיל והלכך יצא המוכר לרמות בו: וחצי סאה לא גרסי'. דהיינו תרקב תרי וקב היינו ג' קבין: וחצי תרקב. קב ומחצה: וקב. דלא אתי למיטעי בחצי תרקב כדלקמיה [ל.] דבתילתא לא טעו אינשי: וחצי רובע. היינו שמיניה הקב חצי לוג: תומן. איכא למימר היינו שמיניה הלוג דלקמן [שם] ועוכלא לקמיה מפרש אחד [ט] מחמשה ברובע. וקשיא לי דא"כ כמו שכתוב בספרים אלנו מאי האי דקפריך לקמן [שם] תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דטעו אינשי בריבעא קפריך לה והאי לאו קושיא היא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפליים אם שמיניה הקב הוא ואם שמיניה הלוג הוא היינו עוכלא ועוד אם שמיניה הקב הוא היינו חצי רובע. אלא הכי גרסינן בתוספתא [פ"ה ה"ד] ובפירושי רבינו חננאל קב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ועוכלא וכמה היא עוכלא אחד מה' ברובע. ופירושה קב ד' לוגין ולוג ו' ביצים נמצא הקב כ"ד ביצים וחצי קב שני לוגין ורובע היינו לוג ו' ביצים כל רובע רובע הקב וכל רביעית שבגמרא רביעית הלוג וכן תומן שמיניה הקב דהיינו חצי רובע. וחצי רובע לא גרס ליה

מוסף תוספות

א. שהנפש והקנה והמתנא אינן כלי קיבול אלא הן ידות לכפות המאזנים ומכניסות טומאה לכפות אם נגע בהן השרף אע"פ שלא נגע בכפות וכו'. תוס' ריי"ד. ב. פירוש התם בכלים לא מפרש אלא שיעור החוט שהוא תליית הנפש אבל שיעור להקנה והמתנא לא תני התם. שם. ג. שלא ישחקו. תוס' ב"מ נב: ד. נ"א: אי דליכא שוה פרוטה מאי איסורא איכא ואי דאיכא שו"פ פשיטא, שהוא גזל גמור, ועוד מה שייך למימר הכי (ומה משורה וכו') מה לי מדה קטנה גדולה מה לי מדה קטנה כיון שהוא גוזלו שו"פ. שיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש.

פי' רשב"ם העקרי

דיגרומי. נפחים שמוכרין חתיכות גדולות של מתכות ושוקלין מאה ליטרות ביחד: **כדרך שאמרו.** הני המאזנים: **לענין איסורין.** שאסור לשקול בהן: **כך אמרו לענין טומאתן.** דאין מקבלין טומאה אל"כ עשויין כך דלא חשיבי כלי כיון דאסור לשקול בהן: **חוט מאזנים.** הוא החוט שתלויין בו המאזנים כדתקנו לעיל אלא הן ידות לכפות המאזנים ומכניסות טומאה לכפות אם נגע בהן השרף אע"פ שלא נגע בכפות וכו'. **קנה ומיתנא שלה איצטריכא ליה.** לאשמועינן דכי היכי דהכא קתני איני יודע טומאה נמי איני יודע וסוי טמא מספק ושאלא כמו שמפרש השיעורים בברייתא דלא תנן בפמ' כלים:

ו) אולי צ"ל שמוחק הרבה. ז) נראה דצ"ל על כל מי שמעוול ושוא כמו זה ומענישין אותן.